

Advarsel mod behandlingsprocedurer vedr. udslåede tænder publiceret i Oral-B's opslagsbog «Tand for tand»

I en nyligt udgivet opslagsbog, primært beregnet som patientvejledning, fremkommer der i kapitlet om tandskader hos voksne (p.69) følgende behandlingsråd: «Du skal ikke selv forsøge at få en udslået tand på plads, da man her kan risikere at skade f.eks. tandrødder og nerver.» Længere nede i teksten læser man at man kan «opbevare tænderne i saltvand (kan købes på apoteket eller laves selv ved at komme en teskefuld salt i en liter vand) eller mælk ...» Begge behandlingsråd vil med stor sikkerhed medføre en fuldstændig kompromittering af mulighederne for heling efter replantation.

Denne brochure er nu sendt til alle tandlæger i Skandinavien, anslået 15–20 000, samt et ukendt ekstra antal til venteværelser. Konsekvenserne er uoverskuelige! Ved replantation af tænder har 40 års kliniske og eksperimentelle forsøg udført i Skandinavien vist at optimal heling efter replantation primært er afhængig af en umiddelbar indsættelse af en eksartikuleret tand alternativt opbevaring af tanden i *fysiologiske* medier (saliva, fysiologisk saltvand eller mælk) (1,2).

Rådet om at patienten ikke selv skal forsøge replantation for at undgå skader på tandrødder og nerver er irrelevant og går helt imod nationale skandinaviske behandlingsprincipper (se temanummer i Tandlægebladet 1989 (3) samt i alle de skandinaviske tandlægeblade (4–7)), samt Skandinavisk lærebog i pædodonti (8)). Endvidere er det imod behandlingsregler udfærdiget af den internationale traumeforening, IADT, *International Association of Dental Traumatology* (9).

Mht. behandlingsrådet om at fremstille sin egen saltvandsopløsning er det det mest katastrofale i opslagsbogen. Man kan ikke i køkkenet selv fremstille en fysiologisk saltopløsning. Den vil altid blive enten hypo- eller hyperten (og derved slås parodontalcellerne ihjel) (10,11).

Efter at Frederiksborg Amt i Danmark i 1980'erne fremkom med dette foreldede forslag i en behandlingsvejledning for skader i hjemmet modtog vi efterfølgende på Rigshospitalet i København 14 patienter behandlet efter dette princip, og alle behandlinger mislykkes!

Af forordet til Oral-B's bog fremgår det at 20 kendte skandinaviske forskere har taget ansvaret for de 11 kapitler. Ingen forfatter er imidlertid nævnt med ansvar for afsnittet om tandskader hos voksne og tandsygdomme. Hvordan kan det forekomme? Det virker ekstra besynderligt, da der i Mette Borums afsnit om traumer på børn (p. 24–29) er fjernet et afsnit om replantation. Hvem har foretaget denne «redigering»? Det fjernede afsnit lød:

«En udslået permanent tand skal helst sættes op i kæben igen med det samme, dvs. inden for få minutter efter at den er slået ud. Hvis den er meget snavset, kan den eventuelt skylles hurtigt i vand. Det er ikke så vigtigt om den sidder helt rigtigt med det samme, for man skal opsøge tandlægen hurtigt efter at skaden er sket. Tandlægen vil så sætte tanden rigtigt på plads og lime den midlertidigt fast til nabotænderne. Det vigtigste er at tanden ikke bliver udsat for udtørring eller lægges i almindeligt vand eller andre væsker som kan ødelægge cellerne på tandrodens overflade. Hvis man ikke kan komme til at sætte tanden nogenlunde på plads i det hul den har efterladt i kæben, kan tanden holdes fugtig med spyt ved at man lægger den i munden ud mod kinden på vej til tandlægen.»

I forordet er det endvidere anført at eksperter bidrag har været meget vigtige da de har sikret at bogens indhold er blevet korrekt, og at den viden der er i bogen er den nyeste inden for hvert område! Hvordan kan dette ske?

Medmindre der nu sker en umiddelbar korrektion af den fejlagtige

behandlingsvejledning for tandskader hos voksne, kan det nu forudses at traumepatienter fremover modtages på de nordiske landes akutafdelinger med udslåede tænder hvis prognose på forhånd er stærkt forringet.

Der påhviler derfor nu Oral-B et stort ansvar for at alle der indtil nu har fået Oral-B's bog hurtigst muligt modtager et rettelsesblad hvor disse fejl berigtiges. Ellers må ansvaret for mislykket heling påhvile Oral-B og den ukendte forfatter.

Til slut skal anføres de internationalt accepterede behandlingsprocedurer for udslåede tænder:

Avulsion (eksartikulation): Den mest signifikante faktor der styrer funktionen af parodontiehelingen, er længden af den tørre ekstraorale periode. I den forbindelse er den afgørende tidsperiode fem min. for tænder med afsluttet rodudvikling og 20 min. for tænder med uafsluttet roddannelse (rodåbne tænder). Den ekstraorale periode kan forlænges i fysiologiske medier (saliva, fysiologisk saltvand, mælk).

Behandlingen består i så hurtig replantation som muligt, evt. udført af patienten selv efter afskylning af tanden med koldt vand. Dette kan også foretages af forældre eller skadepersonale. Efter dette anlægges en fiksatør, der opretholdes i 7–10 dage.

Jens Ove Andreasen, tandlæge, odont.dr.h.c., Afd. for Oral og Maksillofacial Kirurgi, Rigshospitalet, København, Danmark

Frances M. Andreasen, D.D.S., dr.odont. Specialkonsulent i dental traumatologi, København, Danmark

Ingeborg Jacobsen, professor, dr.odont. Avd. for pædodonti og adfærdsfag, Det odontologiske fakultet, Oslo, Norge

Ulf Glendor, odont.dr. Linköping,
Sverige

Kyösti Oikarinen, professor, dr.odont.
Dept. for Oral and Maxillofacial Sur-
gery, Tandlægeskolen, Oulo, Finland

Asgeir Sigurdsson, dr.odont. specialist
i endodonti, President-elect, IADT.
Reykjavik, Island

Mette Borum, overtandlæge, ph.d.
Høje-Taastrup Kommune, København,
Danmark

Barbro Malmgren, övertandläkare,
med.dr. Stockholm, Sverige

Margareta Lundberg, övertandläkare.
Eastmaninstitutet, Stockholm, Sverige

Litteratur

1. Andreasen JO. Effect of extra-alveolar period and storage media upon periodontal and pulpal healing after replantation of mature permanent incisors in monkeys. *Int J Oral Surg* 1981; 10: 43–53.
2. Andreasen JO, Andreasen FM, Bakland LK, Flores MT. Traumatic dental injuries. A manual. 2nd ed. Oxford: Blackwell Munksgaard; 2003. p. 1–85.
3. «Når ulykken sker». *Tandlægebladet* 1989; 93: 465–6.
4. Andreasen JO, Oikarinen K. Dentale og orale skader. *Tandlægebladet* 2005; 109: 12–22.
5. Andreasen JO, Oikarinen K. Dentale og orale skader. *Nor Tannlegeforen Tid* 2005; 115: 12–20.
6. Andreasen JO, Oikarinen K. Dentala och orala skador. *Tandläkartidningen* 2005; 97: 32–41.
7. Andreasen JO, Oikarinen K. Hammavammata. *Finnish Dent J* 2005; 12: 172–81.
8. Jacobsen I, Andreasen JO. Traumatic injuries – examination, diagnosis and immediate care. In: Koch G, Poulsen S, editors. *Pediatric dentistry – a clinical approach*. Copenhagen: Munksgaard; 2001. p. 351–79.
9. Flores MT, Andreasen JO, Bakland LK. Guidelines for the evaluation and management of traumatic dental injuries. *Dental Traumatol* 2001; 17: 49–52.
10. Verser RE, Verser SJ. Use of saline as a postsurgical rinse. *Oral Surg Oral Med Oral Pathol* 1994; 77: 438–9.
11. Andreasen JO, Borum MK, Jacobsen HL, Andreasen FM. Replantation of 400 avulsed permanent incisors. 4. Factors related to periodontal ligament healing. *Endod Dent Traumatol* 1995; 11: 76–89.